

Nieuwe voorzitter Vrienden van het Museum

Op de jaarvergadering van de Vereniging Vrienden van Museum de Casteelse Poort in de BBTHK 24 april, trad Jan Smit af als voorzitter.

Jan Smit zat zeven jaar in het bestuur. De vereniging heeft op dit moment 177 leden en heeft als doel de vrijwilligers van het museum te ondersteunen, te enthousiasmeren en waardering voor hun werk te tonen. Dit doet de vereniging door hen een keer in de twee jaar een 'bedrijfsuitje', een excursie, aan te bieden. Daarnaast stelt de vereniging een bedrag beschikbaar voor kunst aankopen.

Liesbeth Tuijnman, voorzitter van Museum de Casteelse Poort, was aanwezig om Jan Smit te bedanken en een cadeautje aan te bieden. Zij herhaalde een uitspraak van Jan Smit: 'Wageningen verdient gewoon een mooi museum.' Daar is zij het roerend mee eens. De nieuwe voorzitter Dick Verduin is al

De nieuwe voorzitter Dick Verduin en Jan Smit die het stokje heeft overgedragen.

lang lid van de vereniging. Hij woont sinds 1964 in Wageningen en is een echte museumliefhebber. Hij ziet het als uitdaging om actief nieuwe leden te werven en wil in 2024 240 leden tellen. Na afloop van de vergadering was Maïke Woldring, directeur van

Stadsmuseum Rhenen te gast. Zij vertelde hoe het museum € 350.000 bijeen kreeg om het schilderij uit 1649 'Gezicht op Rhenen' van Jan van Goyens te verwerven. Het was een warme aanbeveling om dit museum snel eens te gaan bezoeken.

De August Falise Verzameling breidt zich uit

De verzameling van werken van August Falise (1875-1936) breidt zich de laatste jaren gestaag uit. Het vergroten van deze collectie is één van de speerpunten van het collectieverzamelbeleid.

Er is bewust voor uitbreiding gekozen om zo deze Wageningse kunstenaar, van nationale en internationale bekendheid, binnen het museum in het voetlicht te kunnen zetten. In 2010 schonk het museum aandacht aan Falise met een grote overzichtstentoonstelling en in 2021 was er een kleine presentatie rondom nieuwe aanwinsten. Aanleiding voor deze tentoonstelling was het verwerven van een uniek terracotta beeld dat we in stukken aangeboden kregen en dat na een succesvolle restauratie aan het museum geschonken werd. De andere aanwinsten waren een Heilig Hartbeeld voor privé devotie en een groot bronzen beeld van een vrouw met handkar. De presentatie, waar ook werken van een verzamelaar getoond werden, trok aandacht. Tijdens de tentoonstelling werden er twee terracotta beelden geschonken en een tweede Heilig Hartbeeld van brons te koop

aangeboden. Dit beeld stond op de tentoonstelling van 2010.

Afgelopen maart werd het plaatdeel van de anatomische atlas uit 1923 geschonken. Hierdoor is de atlas compleet, want het tekstdeel dat door August Falise was geschreven was al in ons bezit. Het plaatdeel heeft afbeeldingen van de Arnhemse lithograaf L.P. Cruiff. Dit studieboek voor de studenten acte M.O tekenen en de nijverheidsakte werd destijds lovend ontvangen.

Vlak achter elkaar konden we daarna twee nieuwe aanwinsten toevoegen tot de verzameling: een bronzen plaquette uit 1925 met de afbeelding van Joan Beuker (1862-1925), papierfabrikant in Renkum en een gipsen beeld van een liggend naakt uit 1919. Beide objecten zijn een waardevolle aanvulling en in het bijzonder het gipsen beeld omdat het een hele andere zijde laat zien van het kunstenaar-schap van Falise.

Inmiddels is er dus een aardige

collectie ontstaan, die de veelzijdigheid van deze kunstenaar weergeeft. Dat wil niet zeggen dat de collectie compleet is, maar hij is in korte tijd met interessante beelden uitgegroeid. Het aanbod hield niet op! Plots werd er een beeld aangeboden, dat wij ook graag zouden willen toevoegen. Het vult het overzicht van het oeuvre van Falise aan en is hierin een missing link. Het is een werk uit de periode 1904-1907 wanneer Falise beeldjes ontwerpt voor de plateelbakkerij Haga in Purmerend. De beeldjes werden seriematig in klei gebakken en geglaazuurd. Dit is een unieke kans omdat dergelijke beelden zelden op de markt komen. Helaas kunnen we op dit moment nog niet met zekerheid melden of het verwerken van dit beeldje gaat lukken.

Beeld van August Falise: een liggend naakt (1919).

Nieuwe aanwinst: plaquette door August Falise

Vrijdag 24 maart kwam Annette Bloem uit Amsterdam samen met haar echtgenoot Anton Kuijpers naar het museum om een bronzen plaquette te brengen, gemaakt door de Wageningse beeldhouwer August Falise. (1875-1936)

Dit is een bijzondere aanwinst voor onze collectie August Falise. De plaquette werd in ontvangst genomen door bestuurslid Wim Heijman. Het is een portret van een oudere heer. De plaquette is gesigneerd 'August

Falise 1925' en hing in het ouderlijk huis van Annette Bloem. De familie wist nooit wie er afgebeeld was. Haar vader, Dik Bloem, was eigenaar van het conservenfabriekje De Plukroos in Heteren en hij was verzamelaar

De plaquette van Joan Beuker gemaakt door August Falise. Anton Kuijpers, Anette Bloem, Dick Peppelinkhuizen en Wim Heijman.

Lezingenserie groot succes

Aan de tentoonstelling 'De Verbeelding van het Landschap' zijn diverse activiteiten gekoppeld: een schilderworkshop, wandelingen, een fietstocht en vier lezingen. De lezingenserie in de BBTHK was een groot succes. De vier lezingen over de vier Wageningse landschappen gingen in op conflicten en strijd op respectievelijk de Wageningse Berg, de Uiterwaarden, het Binnenveld en de Wageningse Eng. De lezingen waren stuk voor stuk 'uitverkocht'. We bedanken Beatrice Kesler, Rogier van der Mast en Rick Eweg voor hun boeiende presentatie.

Jan Schakel

Verwacht

De tentoonstellingscommissie is druk doende met de programmering van nieuwe exposities. In het najaar staat gepland een overzicht van het oeuvre van stadsfotograaf Rein Heij, en voor de zomer van 2024 wordt gedacht aan een grote expositie over de Wageningse Muziek Wereld vanaf de Tweede Wereldoorlog. Dat belooft een enorm visueel en muzikaal spektakel te worden ('Toontje Wageningen'). Naast deze twee grote wisseltentoonstellingen opent in oktober van dit jaar een expositie in het kader van de Maand van de Geschiedenis over het thema Eureka!

Jan Schakel

van antiek. Het ouderlijk huis stond er vol mee. De plaquette kocht hij in de jaren tachtig op een veiling. Toen haar moeder jaren geleden kleiner ging wonen en er voor veel antiek een andere bestemming werd gezocht, besloot Annette Bloem uit te zoeken wie er op de plaquette afgebeeld was. Zij kwam in contact met Dick Peppelinkhuizen, liefhebber en kenner van het werk van August Falise. Dick Peppelinkhuizen ontdekte dat de nieuwe, onbekende plaquette dezelfde plaquette is als die in Renkum op het monument voor Joan Beuker (1862-1925), de papierfabrikant. Dit monumentje werd in 1928 onthuld en staat op de hoek Groeneweg, Van Ingenweg en Utrechtseweg.

Bert Kraaijkamp van de Stichting papiergeschiedenis Renkum Heelsum, vertelde ons dat er nog twee van deze plaquettes zijn. In het voormalige kantoorgebouw van de afgebroken papierfabriek aan de Beukenlaan hangt nog steeds een exemplaar in de hal en in het kantoorgebouw van Parengo aan de Rijn hangt de plaquette ook nog. Het is nog een raadsel hoe het vierde exemplaar, nu van het van het museum, op de veiling terecht kwam.

Welkom!

Een warm welkom voor Monique van der Maesen en Huib Silvis. Monique gaat zich inzetten voor de educatiecommissie en Huib zorgt voor versterking op het kantoor. Beide heel nodig. Daarnaast is Anne Marijke Chabot Rutten bereid gevonden om het beheer van de winkel op zich te nemen en taken met en voor de balie medewerkers te coördineren.

COLOFON

Nieuwsbrief Museum De Casteelse Poort verschijnt 2x per jaar.

OPLAGE 300 exemplaren

REDACTIE Annelies Hoogmoed, Elisabeth van Strien
FOTO'S Jaap Mons, Jacques van der Weiden, Annelies Hoogmoed

VORMGEVING Michel Hildebrand
DRUK Drukkerwerkdeal, Deventer

De noodzakelijke verbouwing van het museum

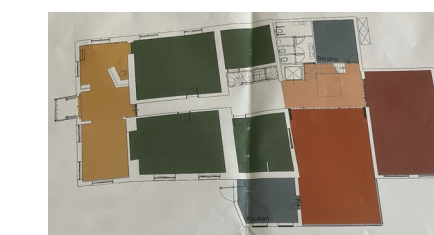
In 2022 werd de Bouwcommissie aangesteld door het bestuur, met het doel de herinrichting van de Historie zaal. De huidige zaal is te klein voor het tonen van de geschiedenis van Wageningen. Daarnaast is de opstelling verouderd.

Wie zitten er aan tafel?

De commissie houdt zich bezig met het maken van het ontwerp voor het vernieuwde museum, de vergunningen en de begeleiding van het bouwproces. De commissie bestaat uit twee bestuursleden Roeland Jansen en Wim Heijman, de technische dienst van het museum Jilles van Nielen, twee vertegenwoordigers van de gemeente (eigenaar is van het gebouw) Rinus Schot en Maarten van de Wijngaart, de architect Pieter Roza en een vertegenwoordiger van de Vereniging Oud Wageningen Enrico van den Bogaard. De bouwcommissie heeft als streven de verbouwing van het museum te voltooien in overleg met het museumbestuur, de verschillende commissies binnen het museum en de gemeente Wageningen.

Wat zijn de plannen?

De stand van zaken laat zich in grote trekken weergeven aan de hand van twee figuren.

Figuur 1: Begane grond na verbouwing.

Figuur 2: Eerste verdieping na verbouwing.

Legenda vlekkenplan
entree
exposities
gesloten voor publiek
HVOW
kunstexpositie
multifunctie
multifunctie tijdelijk

De Bouwcommissie overlegt in de Jan de Goedezaal. Van links naar rechts: Maarten van de Wijngaart, Rinus Schot, Pieter Roza, Jilles van Nielen, Wim Heijman, Roeland Jansen en Enrico van den Bogaard.

De noodzaak tot verbouwen vloeit voort uit de wens om de expositieruimte uit te breiden. De J.J. de Goedezaal komt na de verbouwing beschikbaar voor de expositie over de historie van Wageningen, naast de huidige Historiezaal. Ook de Torckkamer krijgt de bestemming expositie ruimte. De huidige functies van de J.J. de Goedezaal, vergaderruimte en werkkruimte, zullen worden overgeheveld naar een nieuw te bouwen zaal, gelegen tussen de Torckkamer en het Koetshuis. De begane grond van het Koetshuis zal in deze opzet worden gebruikt als vergaderfaciliteit voor Oud Wageningen (HVOW). Ook de entree van het museum zal grondig worden aangepakt. Hier komen de balie, de winkel, de garderobe en wellicht een koffiehoek. De ruimte waar nu de cv-ketel staat wordt de nieuwe keuken. In de nieuw te bouwen zaal komst ruimte voor horeca-activiteiten, misschien zelfs met een terras buiten. De cv-installatie verhuist naar

de eerste verdieping. De administratie krijgt een andere plaats in het gebouw (zie Figuur 2).

Op de eerste verdieping komen na de verbouwing twee nieuwe ruimtes. De eerste ruimte is gelegen boven de nieuwe zaal op de begane grond. Deze komt ter beschikking voor de tentoonstellingen van de kunstcommissie. De ruimte op de begane grond van het Koetshuis vervalt voor deze tentoonstellingen. Voor de tentoonstellingen van de Kunstcommissie zijn dan uiteindelijk beschikbaar: de eerste verdieping van het Koetshuis en de daarnaast nieuw te bouwen zaal op de eerste verdieping. De administratie wordt gesitueerd in een derde nieuw te bouwen ruimte, ook gelegen op de eerste verdieping.

Wanneer kan de verbouwing uitgevoerd worden?

Dit ontwerp is niet definitief, er zijn veel nog te beschrijven details. Het uiteindelijke ontwerp zal moeten voldoen aan de eisen gesteld door de gemeentelijk Commissie Ruimtelijke Kwaliteit (CRK). De commissie is zich bewust dat de beschreven plannen ingrijpend zijn en een forse financiële investering vergen. De uitvoering van de plannen zal een zaak van lange adem zijn.

Commissie Herinrichting Historisch Presentatie

De huidige presentatie van de Wageningse historie is toe aan vernieuwing. Er is meer ruimte nodig, een plan waarover de Bouwcommissie zich buigt. Tegelijkertijd maakt de Commissie Herinrichting Historische Presentatie voornemens voor een ingrijpende renovatie van de historische opstelling.

De Commissie Herinrichting moet wachten met het verwezenlijken van de plannen totdat er (meer) duidelijkheid is over de (ver)bouw(ing). Hoewel wij natuurlijk dolgraag willen starten, geeft het ons de gelegenheid om goed voorbereid aan de slag te gaan.

De commissie bestaat uit vlnr: Ben van den Berg (HVOV), Priscilla van Leeuwen (MCP), Elly van der Velde (Bureau Uit de Tijd), Jelle Vervloet (MCP) en Saskia Werner (MCP).

Wat wordt de rode draad door het verhaal?

Hoe laat je het interessante verhaal van de mensen in Wageningen in het verleden het beste zien? Hoe is Wageningen geworden zoals het nu is? Als rode draad voor de nieuwe presentatie van de collectie is gekozen voor het Wageningse landschap, en de relatie die de Wageningers met het landschap gehad hebben.

Hierbij worden de Wageningers van nu ook niet vergeten. Het landschap heeft altijd een rol gespeeld: denk aan de middeleeuwse strategische ligging van de stad, de tabaksteelt en de steenfabrieken. Zelfs de komst van de voorloper van de Wageningse Universiteit is gebaseerd op de diversiteit van grondsoorten rond Wageningen (en omdat men hoopte dat het afgelegen stadje, zonder treinstation, de studenten niet zou blootstellen aan

grootsteedse verlokkingen). Begin juni 2022 was het met mooie sfeerbeelden geïllustreerde bidboek *Welkom in Wageningen* klaar, met daarin de herinrichtingsplannen, de duur en de kosten van het project. Het bidboek was voorzien van een voorwoord van burgemeester Floor Vermeulen. Het bidboek werd gerealiseerd dankzij een subsidie van het Bernhardfonds.

Wat komt er bij kijken?

Bij herinrichting gaat het om veel meer dan objecten selecteren. De zalen – Torckkamer, J.J. de Goedezaal en de huidige Historiezaal – krijgen een moderne uitstraling door o.a. nieuwe vitrines, panelen, interactieve onderdelen en spelelementen. Aantrekkelijk voor jong en oud en mensen van binnen en buiten Wageningen. De informatie moet voor iedereen goed zichtbaar zijn, voor kinderen en ook voor mensen in een rolstoel. Ook willen we met de presentatie nog meer en intensiever aansluiten bij de zicht- en tastbare geschiedenis in de directe omgeving, waaronder kasteelresten, stadsmuur, theekoepeltje en Bowlespark.

Hoe gaat de voorbereiding?

Als voorbereiding op de herinrichting moeten we een lijst samenstellen van

De Theekoepel aan het Wallenpad op een oude vestingstoren in de omgeving van het museum.

de voorwerpen die we in de toekomstige opstelling permanent tentoon willen stellen. Allereerst moet onze eigen museumcollectie (rond de 4000 objecten!) worden doorgelicht en per thema bekeken. De rode, of liever groene draad hierin is het Wageningse landschap: het prehistorisch landschap, landschap als bedreiging, van industrieel naar academisch landschap, zijn enkele voorbeeld-thema's te noemen. Vervolgens is de kwestie: zijn de geschikte objecten in een goede conditie, of is restauratie noodzakelijk? Moet er extra onderzoek worden verricht? En welke prachtige, en ook belangwekkende, objecten willen we in bruikleen vragen? Elly van der Velde van Bureau Uit de Tijd en Saskia Werner voeren dit project samen uit met medewerking van Imke Schlösser. Inmiddels is de bruto lijst van objecten

Lintje voor Ger Naber in het museum

Ger Naber, al jarenlang medewerker van het museum, ontving woensdag 26 april in het museum een Koninklijke onderscheiding. Burgemeester Floor Vermeulen haalde hem uit een vergadering en sprak hem toe in het Koetshuis waar zijn familie al aanwezig was. Het geheim van de onderscheiding was goed bewaard gebleven, deze huldiging kwam voor Ger Naber als een complete verrassing.

De burgemeester noemde een lange reeks lokale maatschappelijke activiteiten waar Ger Naber zich voor inzet of voor ingezet heeft. Het museum is slechts een van zijn vrijwilligersactiviteiten. Hij is nu, lid in de Orde van Oranje-Nassau.

Ger Naber krijgt in het Koetshuis de Koninklijke onderscheiding opgespeld door burgemeester Floor Vermeulen. Foto Guy Ackermans.

in een vergevorderd stadium. Eric Bakkum heeft er voor gezorgd dat er via een inlogstelsel meerdere mensen tegelijk vanuit de verschillende werkplekken kunnen inloggen in een Excelbestand. Het einddoel is een lijst van geselecteerde objecten om verder mee te werken.

Documentaire 'Wageningse gezichten'

De herinrichting gaat niet alleen over het verleden, ook eigentijdse onderwerpen zullen een plaats krijgen. Om hiermee te beginnen laten we een kleine documentaire van circa 12 minuten maken: *Wageningse gezichten*. Hierin willen we de enorme diversiteit van Wageningen in een notendop vangen door tien Wageningers in een zo divers mogelijke samenstelling te interviewen; hoe zijn ze hier terechtgekomen, hoe beleven ze Wageningen en wat zijn hun ideeën voor een betere stad? De provincie Gelderland subsidieert 75% van de kosten van dit project, dat wordt uitgevoerd door MUG media en Bureau Uit de tijd.

Nieuws uit het depot van het museum

Zoals als ieder museum heeft museum de Casteelse Poort meer in huis dan het kan laten zien. De zolder van het museum doet dienst als depot. Bezoekers komen daar niet, er wordt hard gewerkt.

In het depot worden niet alleen objecten opgeslagen. Het is ook de werkplek voor de collectiecommissie, waar verschillende werkzaamheden worden uitgevoerd zoals bijvoorbeeld het registreren van objecten, het fotograferen, het onderhoud en het afhandelen van bruiklenen en schenkingen. De collectie is sinds de oprichting van het museum gegroeid en gelukkig hebben we het depot

Jilles van Nielen bij de nieuw gaswanden.

Nieuws van het bestuur

De plannen voor de verbouwing en herinrichting van het museum is een zaak waar het bestuur momenteel druk mee bezig is. Omdat de huidige middelen van het museum hiervoor niet toereikend zijn, zetten we ons in om extra middelen van de gemeente te krijgen. Voor het opstellen van de plannen hebben we al eerder € 50.000 van de gemeente gekregen.

We beseffen heel goed dat we niet op een eiland zitten en daarom kijken we ook heel graag naar hoe andere gemeentelijke musea hun zaken regelen. We brachten al bezoeken aan de musea in Grave en Rhenen. Dit jaar hebben we een bezoek gebracht aan het Stedelijk Museum in Harderwijk, dat een verbouwing achter de rug heeft die prachtig is geslaagd. Met het Stedelijk Museum in Rhenen onderhouden we goede contacten. Waar onze ambities liggen hebben

we al eens toegelicht aan de gemeenteraad tijdens een zgn. Statafelgesprek op 16 januari. Als vervolg hierop hebben we de Raad uitgenodigd voor een bezoek aan ons museum op donderdag 25 mei, waarbij we hen verder gaan informeren over onze plannen.

Behalve deze aandacht voor extern, is het bestuur ook bezig om de interne communicatie te verbeteren. Die was de laatste tijd door allerlei personele wisselingen aardig verslonst. Een verbeterslag is de interne Nieuwsflits die nu weer regelmatig verschijnt. Bij de interne communicatie gaat het niet alleen om de communicatie tussen het bestuur/commissies en onze vrijwilligers maar ook tussen de vrijwilligers onderling. Na een lastige corona-periode kunnen we steeds meer nieuwe collega-vrijwilligers begroeten, waar we heel blij mee zijn.

Expositie Gelske Kwikkel

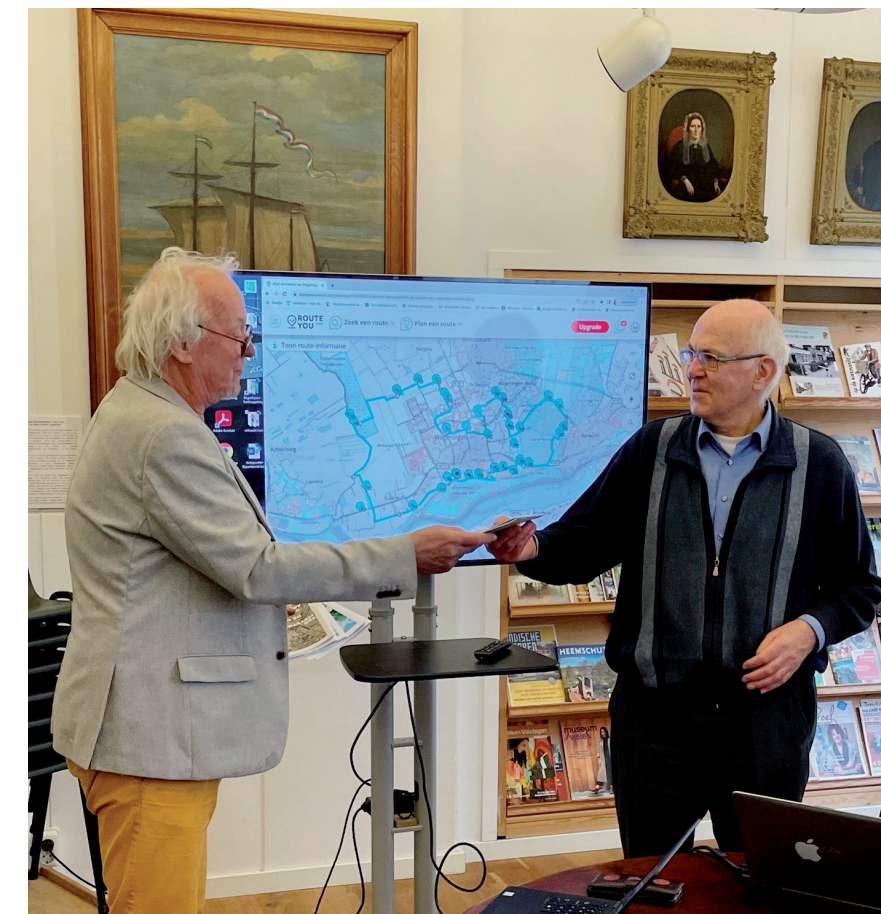
De Wageningse kunstenaar Gelske Kwikkel heeft een tentoonstelling in het Koetshuis tot 11 juni. Zij fotografeert de schoonheid van het landschap en heeft ook een boodschap: ga goed met onze prachtige aarde om. De titel van de tentoonstelling is *Natuur-kunst-stof tot nadenken*. Haar indrukwekkende foto's zetten de bezoeker aan tot nadenken. Vissen verstikken, we baden in plastic, zijn we ons daarvan genoeg bewust? Franciska Henneman uit Rotterdam is een veelzijdig kunstenaar. Zij maakt keramiek, en papieren en stenen beelden. Zij exposeert in het Koetshuis nu sieraden en objecten van rubber en silicene.

Landschapsfoto's van Gelske Kwikkel.

Engelstalige tentoonstellingscatalogus

Bij de tentoonstelling 'De Verbeelding van het Landschap' is een Engelstalige catalogus gemaakt: 'Images of the landscapes; Wageningen at the crossroads of four landscapes'. Dit boekje, met een oplage van 500 stuks, is bedoeld om de vele potentiële, Engelstalige bezoekers te interesseren voor het museum. De catalogus biedt de integrale vertaling van alle teksten van de landschappenexpositie. Mede omdat de inleidende video van 10 minuten in het Engels is ondertiteld, is de verwachting een groter publiek te bereiken. Tijdens de Algemene Introductie Dagen wordt het boekje gebruikt om de nieuwe lichting van buitenlandse studenten en medewerkers van de universiteit kennis te laten maken met het museum.

Jan Schakel bedankt de auteur van het historische deel van het fietsboekje Freerk Wiersum.

Een fietstocht door museum de Casteelse Poort

De fietstocht ter gelegenheid van het verschijnen van het nieuwe fietsboekje, viel in het water door de regen op 1 april. Dan maar een fietstocht door het museum!

Op 1 april verscheen de uitgebreide versie van het fietsboekje, speciaal samengesteld voor de Tentoonstelling Landschappen: 'Een fietstocht door de historie van de Wageningse Landschappen', auteur Freerk Wiersum. Het boekje van bijna 50 pagina's voert de fietser langs maar liefst 32 beschreven excursiepunten en beschrijft de diversiteit en historische dynamiek van het Wageningse Landschap. Op 1 april zou de eerst fietstocht worden gereden onder begeleiding van Roeland Janssen, een fietstocht

inclusief uitleg onderweg en culinaire stops. Door het slechte weer vond deze 'fietstocht' plaats in het museum zelf. Met behulp van Powerpoint en RouteYou, maar ook met behulp van de in het museum aanwezige maquettes (onder andere van het Uiterwaardenplan en van de Gelderse Vallei) konden 32 excursiepunten (virtueel) worden bezocht (zie foto). Op deze manier werd de eerste georganiseerde fietstocht door de historie van de Wageningse Landschappen een succes!

De fietsroute begint en eindigt bij het Museum de Casteelse Poort, en kan desgewenst ook in twee keer gefietst worden. De route is in totaal 27 kilometer lang.

Het fietsboekje is te koop in de museumshop van de Casteelse Poort (5 euro). De route kan zelfstandig gefietst worden. Van de fietsroute is ook een digitale versie beschikbaar, waarvoor geen aparte software geïnstalleerd hoeft te worden.

De tentoonstelling 'De Verbeelding van het Landschap' is nog tot en met 17 september te zien.

Afscheid oud-voorzitter Jelle Vervloet

Op 3 februari 2023 organiseerde de Museum de Casteelse Poort een symposium ter gelegenheid van het afscheid van Jelle Vervloet, met als titel 'Het Wageningse Landschap'. Jelle Vervloet was acht jaar voorzitter van het museum. Het thema van het symposium sloot niet alleen aan bij zijn achtergrond als historisch geograaf, maar ook bij de expositie 'De Verbeelding van het Landschap; Wageningen op het kruispunt van

Jelle Vervloet (midden) krijgt het fietsboekje aangeboden dat ter gelegenheid van de tentoonstelling over de landschappen uitgebracht werd. Voorzitter Liesbeth Tuijnman (l) en burgemeester Floor Vermeulen (r) bedanken Jelle Vervloet voor zijn inzet voor het museum.

vier Landschappen'. Voorzitter Liesbeth Tuijnman bedankte haar voorganger uitgebreid. Sprekers op het symposium waren Jan Schakel, Wim Huijser en Jan Neefjes. Het laatste woord was uiteraard voor Jelle Vervloet.